

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 6Ssk/119/2023
Identifikačné číslo spisu: 3022200337
Dátum vydania rozhodnutia: 31. januára 2024
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:3022200337.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobcu: U. Ľ., narodený XX. G. XXXX, bytom v Q. U. Q., R.. Š. G. Č.. XXX/XX, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8-10, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej z 26. septembra 2022, Číslo: XXX XXX XXXX X, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 14. marca 2023, č.k. 28Sa/11/2022-40, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo 14. marca 2023, č.k. 28Sa/11/2022-40 z r u š u j e a v e c v r a c i a Správne mu súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky návrh žalovanej na priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti z a m i e t a.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom zo 14. marca 2023, č.k. 28Sa/11/2022-40 postupom podľa § 191 ods. 1 písm. c/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej z 26. septembra 2022, Číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým tento postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) zamietol v celom rozsahu odvolanie žalobcu a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie z 09. septembra 2021, Číslo: XXX XXX XXXX X-I a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Predmetným rozhodnutím prvostupňový správny orgán postupom podľa § 65, § 82 a § 293dx zákona č. 461/2003 Z.z. žalobcovi od 22. júna 2021 priznal starobný dôchodok v sume 461,60 eur mesačne.

2. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovanej preskúmal v intenciách § 79a zákona č. 461/2003 Z.z. a v režime stanovenom Správnym súdnym poriadkom a dospel k záveru o dôvodnosti podanej správnej žaloby.

3. Krajský súd mal preukázané, že v čase, keď sa rozhodovalo o žiadosti žalobcu o priznanie starobného dôchodku, bol žalobca poberateľom invalidného dôchodku, ktorého suma bola určená okrem iných premenných aj z priemerného osobného mzdového bodu v hodnote 0,9646, čo vyplývalo z rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie zo 07. mája 2019. Potom aj s odkazom na rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sk/5/2021 dodal, že bolo povinnosťou žalovanej v štádiu rozhodovania o žiadosti žalobcu o priznanie starobného dôchodku dôsledne prihliadať na ustanovenie § 79a zákona č. 461/2003 Z.z., účel ktorého spočíva v ochrane poberateľa invalidného dôchodku, aby sa suma starobného dôchodku nemohla určiť z nižšieho priemerného osobného mzdového bodu, než z ktorého sa určila suma už poberaného dôchodku (invalidného dôchodku). Uzavrel, že pokiaľ bola suma poberaného invalidného dôchodku vypočítaná na základe už stanoveného priemerného osobného mzdového bodu, na tento bolo potrebné pri určení sumy starobného dôchodku prihliadať, aby nebol nižší ako ten, na základe ktorého bola suma invalidného dôchodku určená právoplatným rozhodnutím.

4. Úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov konania.

II.

5. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

6. Namietala, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

7. Konkrétne namietala, že pre výpočet sumy invalidného dôchodku bol použitý priemerný osobný mzdový bod v hodnote 0,6946. Z dôvodu zvýšenia miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť bol rozhodnutím zo 07. mája 2019 zvýšený invalidný dôchodok, pričom pri zvýšení sumy invalidného dôchodku týmto rozhodnutím došlo k pochybeniu prvostupňového správneho orgánu, keď na výpočet sumy invalidného dôchodku bol použitý nesprávny priemerný osobný mzdový bod v hodnote 0,9646. Došlo teda k písacej chybe a toto pochybenie bolo zistené zo strany žalovanej v konaní o žiadosti žalobcu o starobný dôchodok. Namiesto priemerného osobného mzdového bodu v hodnote 0,6946 bol pre zvýšenie sumy invalidného dôchodku použitý priemerný osobný mzdový bod v hodnote 0,9646, teda nešlo o nový výpočet osobného mzdového bodu, ale len o pochybenie prvostupňového správneho orgánu. Pre určenie sumy starobného dôchodku bol použitý priemerný osobný mzdový bod v hodnote 0,6983, ktorý je výhodnejší ako priemerný osobný mzdový bod použitý na určenie sumy invalidného dôchodku 0,6946. K podpornému poukazu krajského súdu na rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sk/5/2021 uviedla, že tento rozsudok rieši skutkovo odlišnú otázku, keď vyplýval z neho záver, že osobný mzdový bod, z ktorého bol určený invalidný dôchodok, nie je možné nanovo stanovovať. Žalovaná postupovala správne, keď porovnala hodnotu priemerného mzdového bodu 0,6946, z ktorého bol vypočítaný invalidný dôchodok, a nie chybnú hodnotu, ktorá nastala pochybením v písaní.

8. Navrhla, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky zrušil rozsudok krajského súdu. Zároveň požiadala o priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti.

III.

9. Žalobca sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej nevyjadril.

IV.

10. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že je daný dôvod na zrušenie rozsudku a vrátenie veci Správneému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

11. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

12. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

13. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

14. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

15. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

16. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd zrušil rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej z 26. septembra 2022, Číslo: XXX XXX XXXX X, ktorým tento postupom podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. zamietol v celom rozsahu odvolanie žalobcu a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie z 09. septembra 2021, Číslo: XXX XXX XXXX X-I a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Predmetným rozhodnutím prvostupňový správny orgán postupom podľa § 65, § 82 a § 293dx zákona č. 461/2003 Z.z. žalobcovi od 22. júna 2021 priznal starobný dôchodok v sume 461,60 eur mesačne.

17. Podľa § 79a zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 555/2007 Z.z., suma starobného dôchodku a predčasného starobného dôchodku poistenca, ktorý poberá alebo poberal invalidný dôchodok, sa nesmie určiť z nižšieho priemerného osobného mzdového bodu, než z ktorého sa určila suma invalidného dôchodku.

18. Najvyšší správny súd z obsahu súdneho, ako aj pripojeného dávkového spisu žalovanej mal preukázané, že

- žalobca na predpísanom tlačive z 09. októbra 2012 požiadal žalovanú o priznanie invalidného dôchodku

[žiadosť spísaná dňa 03. októbra 2012; invalidný dôchodok žiadal priznať od 03. októbra 2012],

- žalovaná rozhodnutím z 24. októbra 2012 žalobcovi priznala od 04. októbra 2012 invalidný dôchodok v sume 141,70 eur mesačne

[priemerný osobný mzdový bod určený v hodnote 0,6946],

- žalovaná následne rozhodnutím zo 07. mája 2019 zvýšila žalobcovi sumu invalidného dôchodku od 26. apríla 2019 na sumu 308,10 eur mesačne z dôvodu zvýšenia percentuálnej miery poklesu z pôvodne stanovených 45 % na 55 %

[priemerný osobný mzdový bod uvedený v hodnote 0,9646],

- žalobca na predpísanom tlačive z 24. júna 2021 požiadal žalovanú o priznanie starobného dôchodku

[žiadosť spísaná dňa 22. júna 2021; starobný dôchodok žiadal priznať od 22. júna 2021],

- žalovaná rozhodnutím z 09. septembra 2021 - I priznala žalobcovi od 22. júna 2021 starobný dôchodok v sume 461,60 eur mesačne

[priemerný osobný mzdový bod určený v hodnote 0,6983],

- zároveň rozhodnutím z 09. septembra 2021 - II rozhodla o odňatí invalidného dôchodku vyplácaného v nižšej sume - 325,40 eur mesačne,
- na odvolanie žalobcu proti rozhodnutiu z 09. septembra 2021 - I o priznaní starobného dôchodku generálny riaditeľ žalovanej rozhodnutím z 22. januára 2022 zamietol v celom rozsahu odvolanie žalobcu a potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie žalovanej z 09. septembra 2021 - I,
- krajský súd rozsudkom zo 04. júla 2022, č.k. 14Sa/16/2022-30 žalobcom podanej správnej žalobe vyhovel a zrušil rozhodnutie z 25. januára 2022
[v odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že žalovaná pochybila, ak v konaní o žiadosti žalobcu o priznanie starobného dôchodku vychádzala z nanovo určenej hodnoty osobného mzdového bodu, ktorá mala byť správne použitá v konaní o zvýšenie invalidného dôchodku žalobcu dodajúc, že žalovaná v ďalšom konaní pri stanovení sumy starobného dôchodku použije hodnotu osobného mzdového bodu, ktorá bola použitá pri výpočte invalidného dôchodku žalobcu],
- žalovaná následne po zrušení a vrátení veci na ďalšieho konanie zo strany krajského súdu vydala tu preskúmané rozhodnutie z 26. septembra 2022, ktorým opätovne žalobcom podané odvolanie zamietla a v celom rozsahu potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie z 09. septembra 2021.

19. Najvyšší správny súd po vyhodnotení žalovanou v kasačnej sťažnosti uplatnených dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu, k jeho odôvodneniu a vo vzťahu k obsahu recentného súdneho spisu a tiež pripojeného dávkového spisu dospel k záveru o potrebe zrušenia napadnutého rozsudku krajského súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie.

20. Na úvod najvyšší správny súd poukazuje na to, že jedným z obligatórnych činiteľov potrebných na výpočet dôchodkovej dávky (invalidného a tiež starobného dôchodku) je priemerný osobný mzdový bod, ktorého hodnota sa určí ako podiel súčtu osobných mzdových bodov dosiahnutých v jednotlivých kalendárnych rokoch rozhodujúceho obdobia a obdobia dôchodkového poistenia v rozhodujúcom období. Osobný mzdový bod na určenie sumy dôchodkovej dávky sa určí ako podiel osobného vymeriavacieho základu - hrubý zárobok (osobný vymeriavací základ je úhrn vymeriavacích základov za kalendárny rok, z ktorých sa zaplatilo poistné na dôchodkové poistenie alebo z ktorých sa poistné na dôchodkové poistenie podľa § 60 ods. 1 vety druhej považuje za zaplatené) a všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý predstavuje 12-násobok priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za príslušný kalendárny rok. Všeobecné vymeriavacie základy v kalendárnych rokoch za roky 1949 až 2002 (vrátane) sú uvedené v prílohe č. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. V kalendárnych rokoch 2003 až 2013 všeobecné vymeriavacie základy ustanovovalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky opatrením v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a po kalendárnom roku 2013 sú stanovené Sociálnou poisťovňou, ktoré zverejňuje na svojom webovom sídle.

21. Na účely výpočtu invalidného dôchodku žalobcu na základe jeho žiadosti z mesiaca október 2012 bol použitý priemerný osobný mzdový bod v hodnote 0,6946 vypočítaný ako podiel úhrnu osobných mzdových bodov za jednotlivé kalendárne roky rozhodujúceho obdobia (16,8743) a 26,5179 rokov obdobia dôchodkového poistenia v tomto rozhodujúcom období (16,8743 : 26,5179). Takto získaná hodnota (0,6364) sa súčasne v súlade s § 63 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2012 zvýšila o 16 % z rozdielu medzi hodnotou 1,0 a priemerným osobným mzdovým bodom ($1 - 0,6364 = 0,3636 \times 16 \% + 0,6364 = 0,6946$). V zmysle osobného listu dôchodkového poistenia tvoriaceho neoddeliteľnú prílohu rozhodnutia z 24. októbra 2012 o priznaní invalidného dôchodku bol v roku 2011 priradený všeobecný vymeriavací základ v hodnote 9.228,00 (rovnaký ako v roku 2010). Neskôr, v dôsledku zhoršenia zdravotného stavu žalobcu a s tým súvisiacim zvýšením percentuálnej miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť (zo 45 % na 55 %) žalovaná rozhodla o zvýšení sumy invalidného dôchodku na 308,10 eur mesačne, pričom ako priemerný osobný mzdový bod bola uvedená hodnota 0,9646.

22. Dňa 24. júna 2021 žalobca na predpísanom tlačive požiadal žalovanú o priznanie starobného dôchodku. Žalovaná rozhodnutím z 09. septembra 2021 - I priznala žalobcovi od 22. júna 2021 starobný dôchodok v sume 461,60 eur mesačne, pričom na účely výpočtu konečnej sumy starobného dôchodku bol priemerný osobný mzdový bod určený v hodnote 0,6983. V zmysle osobného listu

dôchodkového poistenia tvoriaceho neoddeliteľnú prílohu rozhodnutia z 09. septembra 2021 o priznaní starobného dôchodku bol v roku 2011 priradený všeobecný vymeriavací základ v hodnote 9.432,00, teda v hodnote plne zodpovedajúcej roku 2011 podľa opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 136/2012 Z.z., ktorým sa ustanovuje suma všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok 2011 práve na vyššie uvedenú hodnotu 9.432,00 a nie hodnotu, ktorú použila žalovaná pri výpočte sumy invalidného dôchodku - 9.228,00, ktorá platila v roku 2010 tak, ako to stanovuje opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 131/2011 Z.z., ktorým sa ustanovuje suma všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok 2010.

23. Z uvedeného je zrejmé, že pri výpočte starobného dôchodku bol priemerný osobný mzdový bod stanovený na hodnotu 0,6983, čo je hodnota vyššia než hodnota priemerného osobného mzdového bodu použitého na účely výpočtu sumy invalidného dôchodku (0,6946) a podľa názoru žalovaná správne a predovšetkým v prospech samotného žalobcu na účely výpočtu starobného dôchodku zohľadnila práve vyšší priemerný osobný mzdový bod. Tento postup je tiež v súlade s dikciou § 79a zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 555/2007 Z.z., podľa ktorého suma starobného dôchodku a predčasného starobného dôchodku poistenca, ktorý poberá alebo poberal invalidný dôchodok, sa nesmie určiť z nižšieho priemerného osobného mzdového bodu, než z ktorého sa určila suma invalidného dôchodku. To napokon zodpovedá obsahu časti dôvodovej správy vo vzťahu k § 79a, podľa ktorej cit.: „ (...) Na základe uplatnenia princípu solidarity sa navrhuje ochrana poistencov, ktorí v minulosti poberali alebo poberajú invalidný dôchodok, spočívajúca v tom, že suma starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku sa nebude určovať z nižšieho priemerného osobného mzdového bodu, než z ktorého bol určený invalidný dôchodok.“ V súvislosti s námietkou, že žalovaná podľa § 79a zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 555/2007 Z.z. mala pri výpočte starobného dôchodku aplikovať priemerný osobný mzdový bod v hodnote 0,9646, ktorý bol použitý pri zvýšení sumy invalidného dôchodku v roku 2019 najvyšší správny súd uvádza, že v konaní vo veci zvýšenia sumy invalidného dôchodku došlo k zrejmemu omylu v písaní, kedy namiesto toho času určeného priemerného osobného mzdového bodu v hodnote 0,6946 bola určená hodnota 0,9646 spôsobená vzájomnou zámenou prvých dvoch čísiel za desatinou čiarkou. Táto skutočnosť však nemôže založiť aktiváciu § 79a zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 555/2007 Z.z., keď účelom zákona nemôže byť aprobácia zrejmych nesprávností a zjavných chýb v písaní.

24. Rovnako poukaz krajského súdu na rozsudok najvyššieho správneho súdu sp. zn. 9Sk/5/2021 neobstojí, nakoľko vychádza z odlišnej skutkovej situácie. Vo veci vedenej pod sp. zn. 9Sk/5/2021 žalobca poberal invalidný dôchodok, pričom neskôr požiadal o starobný dôchodok. Na účely výpočtu starobného dôchodku bola použitá vyššia hodnota priemerného osobného mzdového bodu než bola hodnota priemerného osobného mzdového bodu vo veci invalidného dôchodku. Z tohto dôvodu sa potom žalobca domáhal spätného použitia tejto vyššej hodnoty priemerného osobného mzdového bodu aj vo vzťahu k už priznanému invalidnému dôchodku, čomu následne zodpovedal záver najvyššieho správneho súdu sp. zn. 9Sk/5/2021 cit.: „ (...) Pokiaľ sa teda žalobca v danom konaní domáhal prepočítania priemerného osobného mzdového bodu, z ktorého mu bol vypočítaný invalidný dôchodok postupoval krajský súd súladne so zákonom, keď konštatoval nemennosť tohto osobného mzdového bodu a to poukazom na znenie ust. § 79a zák. č. 461/2003 Z. z. v znení zák. č. 555/2007 Z. z. spolu s odôvodnením, že ak bol v právoplatne skončenom konaní určený a použitý osobný mzdový bod v určitej výške a iný predpis potom odkazuje na jeho použitie pri výpočte inej dôchodkovej dávky, tak nie je možné tento mzdový bod prepočítavať resp. nanovo určovať.“

25. Z dôvodov uvedených vyššie najvyšší správny súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g/ SSP zrušil a vec vrátil Správnomu súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie. V tejto súvislosti najvyšší správny súd uvádza, že od 01. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 151/2022 Z.z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (reforma súdnictva), ktorým boli zriadené Správny súd v Banskej Bystrici, Správny súd v Bratislave a Správny súd v Košiciach (ďalej len „správne súdy“). V zmysle § 3 ods. 1 zákona č. 151/2022 Z.z., správne súdy začnú svoju činnosť 01. júna 2023. Výkon súdnictva prechádza od 01. júna 2023 z

krajských súdov na správne súdy vo všetkých veciach, v ktorých je od 01. júna daná právomoc správnych súdov.

26. Návrh žalovanej na priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti najvyšší správny súd (odhliadnuc od toho, že nebol vôbec odôvodnený) zamietol v súlade § 447 ods. 2 vety druhej SSP v spojení s § 188 SSP. Pri posudzovaní dôvodnosti návrhu dospel k záveru, že požadované vydanie rozhodnutia o priznaní odkladného účinku kasačnej sťažnosti je vo svojich následkoch týkajúcich sa „zmrazenia“ právnych účinkov napadnutého rozsudku krajského súdu vo svojej podstate konzumované právnymi účinkami rozhodnutia najvyššieho správneho súdu o kasačnej sťažnosti.

27. Podľa § 469 SSP, ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia a k vráteniu veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, správny súd aj orgán verejnej správy sú viazaní právnym názorom kasačného súdu.

28. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne správny súd aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

29. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.